

Καππ. Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Κρήτ., κύριον ὄν. Πόντ. Τὸ θηλ. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμίσσησσα Θράκ. (Αἰν. Μάδυτ.) Ἰμβρ. Κυδων. Λέσβ. Ἀμέρισσα Εὐβ. Καὶ ὡς τοπων. τ' Ἀμυρᾶ ἢ Ἀμερᾶ Κρήτ.

ἀμίσσητος ἐπίθ. Κύπρ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. μισσητός <μισῶ.

Ὁ δυσκόλως μισούμενος ἐνθ' ἀν.: Ἐλα δά, ἀμίσσητε, νὰ σὲ χαρῶ (δὰ = ἐδῶ).

ἀμιστριστός ἐπίθ. Θράκ. (Καλόδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μιστριστός <μιστριάζω.

Ὁ μὴ χρισθεὶς διὰ πηλοῦ ἢ ἀσβέστου, ἐπὶ τοίχου.

ἀμιτάρωτος ἐπίθ. Θράκ. (Σαρεκκλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μιταρωτός <μιταρῶνω.

Ὁ μὴ διελθὼν διὰ τῶν λεγομένων μιταρῶν, ἐπὶ στήμονος τοῦ ὑφαντικοῦ ἴστου: Τὸ στημόνι εἶναι ἀμιτάρωτο. Πβ. ἀδεβγάτιστος, ἀδεαβγάτιστος.

ἀμ-μὰ ἐπιφών. Κάπρ. — Λεξ. Ἡπίτ. ἀμ-μα Κύπρ.

Πλάσμα τῆς νηπιακῆς γλώσσης. Πβ. ἀρχ. μᾶ καὶ ἄμμα.

Μητέρα, μαμά! Συνών. ἐμά, μά.

ἄμμα τό, Κῶς

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἄμμα.

*Αναμμα: Φρ. Εἶμαι ἄμμα (εἶμαι ὠργισμένος).

ἀμμαζώνη ἡ, Καππ. (Ποτάμ.) Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Χαλδ.) κ. ἄ.

Ἐκ τῶν ἀρχ. οὐσ. ἄμμα καὶ ζώνη. Ἐπισκοτισθείσης τῆς σημ. τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἄμμα πρὸς μεῖζονα σαφήνειαν ἐγίνε νέα σύνθεσις. Πβ. ἀλάρμη, ἀλατάρμη καὶ ΝΔεκαβάλλ. ἐν Ἀθηνᾶ 28 (1916) Λεξικογρ. ἀρχ. 93.

1) Ζώνη ἐπερραμμένη εἰς γυναικεῖον ἔνδυμα πρὸς σύσφιγξιν αὐτοῦ Καππ. (Ποτάμ.) 2) Εἶδος γυναικεῖον ἐνδύματος κατασκευαζομένου συνήθως ἐκ τριχάπτου καὶ περιβάλλοντος τὸν κορμὸν Καππ. (Ποτάμ.) Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Χαλδ.) κ. ἄ.: Ἐξέγκε τὰ ἐντερία κ' ἐφόρεσε τὸ ποῖ καὶ τὴν ἀμμαζώνη (ἐξέγκε = ἐξέβαλε. ἐντερία = ἀντερία, δι' ὃ ἰδ. ἀντερὶ) Κοτύωρ.

ἀμ-μᾶς ὁ, Ρόδ. Σύμ. ἀμᾶς Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφών. ἀμ-μά.

Ὁ μεγαλύτερος βόλος, διὰ τοῦ ὁποῦ τὰ παιδία ἐν τῇ παιδιᾷ καρύδια κτυποῦν τοὺς λοιποὺς βόλους, οἵτινες εἶναι κυπαρισσόμηλα, πλατανόμηλα κττ. Διὰ τὴν σημασιολογικὴν ἐξέλιξιν πβ. μάνα = μέγα κρόμμυον. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κάπρ.

ἀμ-μὲ τό, Κύπρ.

Πιθανῶς ἐκ τοῦ συνδ. ἀμμέ, δι' ὃ ἰδ. μά. Πβ. καὶ φρ. ἐν τῇ λογίᾳ ἐδῶ ὑπάρχει καὶ ἐν ἀλλὰ. Πβ. ΓΛουκᾶν Λεξιλ. Κυπρίων 30.

*Ελάττωμα: Ἐχαλάσαν τὰ προξένεια, γιὰτὶ ἔδει ἕναν ἀμ-μέ. || Παροιμ. Τοῦ πουλλιοῦ τοῦ πετάμενου βρῖσκει τοῦ ἀμ-μέ (ἐπὶ φιλοσόφου, ὅστις οὐδὲν ἄψογον, οὐδὲν ἄμεπτον εὕρισκε).

ἀμμίζω Κεφαλλ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄμμος.

Περιέχω ἄμμον, λιθάρια, ἐπὶ ἄρτου: Τὸ ψωμί ἀμμίζει (ἐνν. κατὰ τὴν μάσησιν). Συνών. ἀμμονδίζω 1.

***ἀμμιράλιος** ὁ, ἀμμιράλις Κάσ. Κέρκ. Κύπρ. — Λεξ. Βλαστ. ἀρμεράλιος ἀγν. τόπ. ἀλμιράγιος Χίος ἀρμιράγιος Κεφαλλ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *ammiraglio*. Ἐν τῷ ἀρμεράλιος ἔχομεν ἀνάπτυξιν τοῦ ρ, περὶ οὗ ἰδ. ΦΚουκουλ. ἐν Ἀθηνᾶ 29 (1917) Λεξικογρ. Ἀρχ. 83 κέξ. Διὰ τὸν τύπ. ἀλμιράγιος πβ. καὶ τὸ παρὰ Δουκ. ἀλμιράς καὶ τὸ Ἐνετ. *ammiraglio*. Πβ. καὶ μεσν. ἀμιράλιος καὶ ἀμιράλις.

Ὁ κυβερνῶν στόλον πολεμικόν, ναύαρχος ἐνθ' ἀν.: Ἄσμ.

Εὐτὺς ὁ ἀρμεράλιος σινιάλο κάνει εὐτὺς ἀγν. τόπ.

Ψαριανοὶ σπαντῖτοι, κλέφτες καὶ σκυλλὰ
ὁ ἀλμιράγιος ἔφυγε καὶ δὲν σᾶς θέλει πρᾶ

(ἐνν. ὁ Ὁρλώφ. σπαντῖτος = συμμορίτης, ληστής) Χίος

ἀμμόβουνος ὁ, ἀμάρι. ἀμ-μόβουνος Κύπρ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ βουνός, δι' ὃ ἰδ. βουνό.

Μεγάλη ποσότης ἄμμου ἐπὶ τῆς παραλίας.

ἀμμόγειο τό, Πελοπ. (Λακων.)

Τὸ οὐδ. τοῦ μεταγν. ἐπιθ. ἀμμόγειος οὐσιαστικοποιηθέν.

Τόπος περιέχων πολλὴν ποσότητα ἄμμου, μέρος ἀμμώδης. Συνών. ἀμμόγη.

ἀμμόγη ἡ, Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Βλαστ. ἀμμόγης Εὐβ. (Κύμ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ γῆ. Ἡ λ. καὶ παρὰ Μεουρσ.

Ἀμμόγειο, ὁ ἰδ. Πβ. ἀμμουσόγη.

ἀμμογιάλι τό, Χίος — Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ γιᾶλός.

Ἀμμώδης αἰγιαλός: Ἄσμ.

Γεμίτ' ἡ ἄμμουδος παντὶ τῷ ἡ θάλασσα καράβια
τσαὶ τ' ἀμμογιάλι γέμισε ὁμορφα παλληκάρια

Χίος

ἀμμογινὸς ἐπίθ. Θράκ. (Καλαμίτ.) ἀμμοῖνός Θράκ. (Πλάταν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμμόγη.

Ὁ περιέχων ἄμμον πολλήν, ἀμμώδης, ἐπὶ τόπου.

ἀμμοδέτα ἡ, Τσακων.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ δέτης. Ἡ μεταβολὴ τοῦ γένους κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -α ὀνόματα φυτῶν.

Τὸ φυτὸν κυνόδους ὁ δάκτυλος (*cynodon dactylon*) τῆς τάξεως τῶν ἀγρωστωδῶν (*graminaceae*). Συνών. ἀγρόστι, ἀγριάδα (I) 5 α, ἄγρωστι, ἀγρώστι.

ἀμμοδύτης ὁ, Ἄνδρ. ἀμμουδύτης Ἄνδρ. Ἰων. (Κρήν.) Πάρ. Σύμ. Σῦρ.

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀμμοδύτης. Διὰ τὸ ἀμμουδύτης ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,282. Πβ. ΜΣτεφανίδ. ἐν Λεξικογρ. Ἀρχ. 5 (1918/20) 65 καὶ Λαογρ. 9 (1926) 448.

1) Ὁ μικρός, λευκότερος τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπαλὸς καρκίνος τῆς οἰκογενείας τῶν καρκινοειδῶν (carcinidae) μὲ λεπτοὺς καὶ μακροὺς τοὺς πόδας, διαιτῶμενος εἰς τὴν ψάμμον Ἴων. (Κρήν.) Πάρ. Σῦρ. Συνών. ἄμμοκάβουρας, ἀπαλοκάβουρας, τσαγανός. 2) Ὁ ἰχθύς οὐρανοσκόπος ὁ τραχὺς (uraposcopus scaber) τοῦ γένους τῶν περκοειδῶν (percoidaceae) τῆς τάξεως τῶν ἀκανθοπτερυγίων (acanthopterygii), ὑπόλευκος, μακρὸς καὶ κυλινδρικός ὡς ἔγχευς, ὁ τῶν μεταγενεστέρων ψαμμοδύτης ἰχθύς ὡς ἐνεδρεύων ἢ σφζόμενος ἐντὸς τῆς ἄμμου (πβ. Ἀριστοτ. Ζῳων ἱστορ. 9,37) Πάρ. Σῦρ. 3) Ὁ ὄφις ἔχιδνα ὁ ἄμμοδύτης (vipera ammodytes) τῆς οἰκογενείας τῶν ἐχιδῶν (viperidae), τὸ ἀρχαῖον ἐρπετὸν ἀμμοδύτης (Στράβ. 17,803), μελανόστικτος, μὲ τὴν κεφαλὴν πλατυτέραν τῆς κοινῆς ἐχιδνῆς καὶ μὲ λοβὸν ἐπὶ τοῦ προμυκτῆρος κερατοειδῆ, διαιτῶμενος εἰς τὰς ἀμμόδεις παραλίας καὶ ἐνεδρεύων εἰς τὴν ψάμμον Ἀνδρ. Συνών. ἀστρίτης. 4) Παῖς κυλιόμενος εἰς τὴν ἄμμον Ἀνδρ. 5) Παῖς ἀλήτης, ἀγυιόπαις Ἀνδρ. Πβ. ἀλάνης, ἀλανιάρης 1. [*]

ἄμμοιδη ἢ, Θράκ. ἄμμ'δη Θράκ. (Σαρεκκλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄμμος παρὰ τὸ θέμ. τοῦ πληθ. ἄμμοιδοι.

Ἀμμος, ὁ ἰδ. ἔνθ' ἀν.: Ὁγρή ἄμμοιδη Θράκ.

ἄμμοκάβουρας ὁ, Ζάκ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ κάβουρας.

Ἀμμοδύτης 1, ὁ ἰδ. [**]

ἄμμος ὁ, ἄμμος ἢ, ἐνιαχ. ἄμμο σύνθη. ἄμμον Σκόπ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) νάμμο Μύκ. ἄμμος ὁ, Κύπρ. Χίος (Μεστ. Πυργ.) ἄμμος κοιν. καὶ Πόντ. (Χαλδ.) ἄμμος βόρ. ἰδιώμ. ἄμμο Καλαβρ. (Μπόβ.) ἄμμο Πόντ. (Ὁφ.) Τσακων. νάμμος Κάλυμν. Καπ. (Φάρας.) Πόντ. (Οἶν.) νάμμο Πόντ. (Ὁφ.) ἄμμος Καπ. (Σίλ.) ἄμμο τό, Καλαβρ. (Μπόβ.) Πληθ. ἄμμουδες πολλαχ. ἄμμοιδες ἀγν. τόπ. ἄμμ'δες Σκῦρ. ἄμμ'δεις Λήμν. ἄμμοιδοι Θράκ. ἄμμ'δοι Θράκ. (Σαρεκκλ.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἄμμος. Διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ γέν. πβ. Γ'Χατζιδ. ΜΝΕ 1,66. Διὰ τὸν πληθ. ἄμμουδες πβ. ἄθος - ἄθουδες κττ.

1) Συσσώρευμα μικροτάτων κοκκίων ἢ θραυσμάτων ὀρυκτῶν καὶ πετρωμάτων κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) Καπ. (Σίλ. Φάρας.) Πόντ. (Οἶν. Ὁφ. Χαλδ.) Τσακων.: Χοντρή - ψιλή ἄμμο. Χώνομαι 'ς τὴν ἄμμο σύνθη. Ἀμμος ζεστή Ἰκαρ. Ὅλο ἄμμο εἶναι τὸ φαγητό - οἱ φακὲς κττ. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Μπήκανε οἱ ἄμμουδες μέσ' 'ς τὰ παπούτοια μου Νάξ. (Κινίδ.) Ζάνοι νὰ μὴ ἀνεκατώσης τοσοῖ ἄμμουδες μὲ τὸ χαλίτσι Νάξ. (Δαμαρ.) || Φρ. Θέλει μ' ἓνα τσουράπι ἄμμο! (ἦτοι πρέπει νὰ δαρῇ μὲ ἓν κτλ., δηλ. ἀνηλεῶς) Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Κατουρεῖ ἄμμο (ἐπὶ τοῦ πάσχοντος ψαμμίαςιν) Ζάκ. Ξέρει τὸν ἄμμο τῆς θάλασσας (ἐπὶ τοῦ πολυμαθοῦς. Πβ. καὶ ἀρχ. Ἡρόδ. 1,47 «οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου ἀριθμὸν») Πελοπν. κ. ἄ. Μετράει τὸν ἄμμο (ἐπὶ ματαιοπονίας) Ἡπ. Ἀμμος τοῦ γιγαλοῦ ἢ σὰν τὸν ἄμμο τοῦ γιγαλοῦ (ἐπὶ μεγάλου πλήθους ἀνθρώπων, μυρμηκῶν κττ. Πβ. καὶ ἀρχ. Ὁμ. I 385 «εἴ μοι τόσα δοίη ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε» καὶ μεταγν. Π.Δ. (Ἰερ. 15,8) «ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης», Κ.Δ. (Παύλ. Ἐπιστ. Ἐβρ. 11,12) «καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναριθμητος»). Σὰν τὸν ἄμμον τῆς θάλασσας (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Μεγίστ. κ. ἄ. Ἐ ἄμμος

τοῦ γιγαλοῦ (πολὺ πλῆθος) αὐτόθ. Σὰν ὁ ἄμμο τῇ θάλασσᾳ (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Μπόβ. Ἦτανι οὐ ἄμμους τ' γιγαλοῦ (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Σκόπ. Τοῦ 'ταξε τὸν ἄμμο τῆς θάλασσας (ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν πλεῖστα) Ἀρκαδ. Τὸν ἄμμο κράτει (ἐπὶ τοῦ συμβουλευόντος ἀδύνατα) ἀγν. τόπ. Καὶ 'ς τὴ θάλασσα ἄμμο δὲ βρίσκει (ἐπὶ λίαν ἀτυχοῦς ἀνθρώπου) Βάρν. || Γνωμ. Τὸ νερὸ φεύγει, ὁ ἄμμος μένει (ὁ ἀνθρώπος ἀποθνήσκων παρέρχεται, ἀλλ' ἡ μνήμη τῶν πράξεών του διατηρεῖται πάντοτε) Πελοπν. (Δημητσάν.) || Ἄσμ.

Ὅσα παράθυρα 'ς τὴν Πόλ' κι ὅσοι ἄμμ'δοι 'ς τὴ θάλασσα πάντε καὶ λογαριάστε τα κ' ἐλάτε νὰ μὲ φάτε

(πρὸς ἀποτροπὴν τῶν καλικαντζάρων. πάντε=πηγαίνετε) Σαρεκκλ.

Ἐπλήθυνε ἡ -γ- ἀγάπη μας σὰν τοῦ γιγαλοῦ τὴν ἄμμο Κρήτ.

Νὰ κάθωμαι νὰ σοῦ μετρῶ σπυρὶ σπυρὶ τὴν ἄμμο Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ.)

Μέτρα τ' ἀστρία τ' οὐρανοῦ | καὶ τὸν ἄμμο τσ' θάλασσας Ἡπ.

Ὅντα σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, οἱ Μοῖρες εἶχαν γάμο, σοῦ δῶκαν χάρες περισσὲς σὰν τοῦ γιγαλοῦ τὴν ἄμμο

Ἴων. (Κάτω Παναγ.) Συνών. ἄμμοιδη, ἄμμουδα 1, ἄμμουδα 4, ἄμμουσα 2, ἄμμουσι. 2) Ἀμμόδες ἔδαφος, ἀμμόδης ἔκτασις γῆς καὶ ἰδίᾳ ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁ ἀμμόδης αἰγιαλὸς κοιν. καὶ Πόντ. (Ὁφ.): Ξαπλώνομαι 'ς τὴν ἄμμο κοιν. Τὸν ἄμμον ἄμμο περπατεῖ Κρήτ. (Βιάνν.) Πάγω τὸν ἄμμο ἄμμο Ἀθῆν. Πάμι ἰξ' πέρα 'ς 'ν ἄμμον Σκόπ. Τὰ καίκια 'ς σὸν ἄμμο εἶναι βγαλημένα Ὁφ. || Παροιμ. φρ. 'Σ τὸν ἄμμο χιτίζει (ἐπὶ τοῦ ματαιοπονούντος) Πελοπν. (Δημητσάν.) 'Σ τὸ νερὸ γράφει καὶ 'ς τὸν ἄμμο χιτίζει (συνών. τῇ προηγουμένῃ. Πβ. ἀρχ. «καθ' ὕδατος γράφει») Ἰβενιζέλ. Παροιμ. 279,166. Σπέρνει 'ς τὸν ἄμμο (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Λευκ. || Ἄσμ.

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τῆς Μπαρμπαριᾶς τὸν ἄμμο ΣΖαμπελ. Ἄσμ. δημοτ. 679

Σαραδαπέδε λεμονεῖς 'ς τὸν ἄμμο φντρωμένες, δίχως νερό, δίχως δροσιὰ καὶ πάλι δροσισμένες (μοιρολ.) Πελοπν. (Μάν.)

Βρίσκον τοῦ ναῦτη τὰ μαλλιά 'ς τοὺν ἄμμον ξαπλυνμένα κ' ἔσκυπα κι τὰ μάζιψα σ' ἓνα χρυσὸ μαντήλι

Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἰφτά πασάδης ἦρταν | 'ς τοὺν ἄμμ' ἀράξαν

Θράκ.(Αἰν.) Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμμος ὁ, πολλαχ. Ἀμμους ἐνιαχ. Ἀμμο ἢ, Ζάκ. Ἀμμοι οἱ, Πελοπν. Ἀμμουδες Νίσυρ. Ἀμμουες Κύπρ. Ἀμμ'δεις Λήμν. Ἀμμος Γραμματικοῦ Κεφαλλ. Παχὺς Ἀμμος Νίσυρ. Παχὺς Ἀμμους Σαμοθρ. Παχειὰ Ἀμμος Κρήτ. Ἀπάν' Ἀμμους καὶ Κάτ' Ἀμμους Στερελλ. (Αἰτωλ.) Μεγάλῃ Ἀμμο Μύκ. Πλατεῖᾳ Ἀμμος Κέως Ψιλή Ἀμμος Πελοπν. (Γύθ.) Πόρτα τ'ς ἄμμος Κρήτ. 3) Αἰ ἐν τῷ οἶνῳ κατὰ τὴν μετάγγισιν σχηματιζόμεναι λίαν μικραὶ φυσαλλίδες Ἀθῆν. κ. ἄ.: Ὅταν πέφτη τὸ ρετινᾶτο κρασί 'ς τὸ μπουκάλι, κάνει ἄμμο. 4) Δοχεῖον ἄμμου πρὸς χρῆσιν τῶν γραφόντων, ἄμμοδοχεῖον Ζάκ. Συνών. ἄμμουδερό (ἰδ. ἄμμουδερός 2).

ἄμμοσιέλι τό, Πελοπν. (Καλάβρυτ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἄμμος καὶ σιέλι.

Ἰλὺς ἐκ τῶν ρυάκων καὶ ποταμῶν ἐκχυνομένη εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ λιπαίνουσα αὐτούς.

